

شگفتی های پنهان

حيوانات، پرندگان و حشرات در قرآن

مؤلف

علی حامد توشلی

نشر رسائل رسانه (وابسته به مؤسسه‌ی فرهنگی هنری رسائل رسانه)

شگفتی‌های پنهان (حیوانات، پرندگان و حشرات در قرآن)

نویسنده: علی حامد توسلی

چاپ نخست: زمستان ۱۴۰۰

طرح جلد: محمدصادق رضوی

نشانی: تهران: بزرگراه صدر، خیابان فتح، خیابان رزمجوین، بن‌بست نصر، پلاک ۳.

واحد ۷ - کدپستی ۱۹۳۹۷۵۴۵۵۸ - تلفن: ۲۲۲۰۰۳۳۲

nashr@rasaael.com

برای تهیه‌ی نسخه‌ی بریل (برای نابینایان) می‌توانید با ناشر تماس بگیرید.
همه‌ی حقوق این اثر متعلق به ناشر است و هرگونه بهره‌برداری کلی و جزئی و به هر شکل، وابسته به اجازه‌ی رسمی ناشر است.

www.ketab.ir

سرشناسه: حامد توسلی، علی، ۱۳۲۹ -

عنوان: شگفتی‌های پنهان (حیوانات، پرندگان و حشرات در قرآن)، نویسنده: علی حامد توسلی.

تهران: مؤسسه فرهنگی هنری رسائل رسانه، نشر رسائل رسانه، ۱۴۰۰.

ISBN: 978-622-95504-6-5

۲۵۶ ص.

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا.

موضوع: حیوانات در قرآن، حیوانات، جنبه‌های مذهبی، اسلام.

رده‌بندی کنگره: BP

رده‌بندی دیویی: ۲۹۷ /

شماره کتابشناسی ملی:

فهرست مطالب

موضوع	صفحه
مقدمه	۱۳
یادآوری چند نکته	۱۶
سوره‌ی حمد	۱۹
سوره‌ی بقره	۲۳
ذکر آیات مربوط به بقره (ماده‌گاو)	۲۵
حاصل نیکی به والدین	۲۷
عجل (گوساله)	۳۰
بیان چند آیه‌ی دیگر از سوره‌ی بقره	۳۲
بند ۱- بعوضه (پشه)	۳۲
بند ۲- در ارتباط با حماز (الاغ)	۳۳
بند ۳- اختلاط چهار پرنده و تجدید حیات آن‌ها	۳۵
تفسیر	۳۵
بند ۴- حرمت خوردن گوشت خوک و سایر محرمات	۳۶
یادآوری چند نکته	۳۷
الف- مردار	۳۷
ب- دَم (خون)	۳۸

- ج - لحم خنزیر (گوشت خوک) ۳۸
- د- گوشت حیواناتی که با نام غیر خدا ذبح شوند ۴۰
- بند ۵ - عبرت‌آمیزی آشامیدن شیر حیوانات ۴۰
- سوره‌ی نحل ۴۳
- ذکر دو آیه مربوط به نحل (زنبور عسل) ۴۳
- نام‌گذاری سوره‌ی نحل ۴۴
- راه‌های مطمئن و رام! ۵۰
- ویژگی‌های زنبور عسل از دیدگاه دانشمندان زیست‌شناسی ۵۱
- ذکر نکات شگفت‌انگیز ۵۳
- تقسیم کار، انضباط و برنامه‌ی منظم ۵۶
- شهر عسل و خانه‌سازی ۵۷
- انواع خانه‌ها ۶۰
- نگاهی به آیات دیگر سورده نحل ۶۲
- یادآوری ۶۴
- انعام (چارپایان) ۶۴
- جمال و زیبایی ۶۵
- حمل بارهای سنگین ۶۵
- خیل، بغال و حمیر ۶۶
- سواری ۶۶
- زینت ۶۷
- ﴿يَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾ ۶۸
- علاوه بر آیات یادشده ۶۸
- پرندگان، آیات الاهی ۶۹
- موارد مختلف استفاده از حیوانات ۷۰

۷۳	سوره‌ی نمل (مورچه)
۷۴	موضوعات مورد بررسی
۷۷	۱- خاندان رسالت حضرت سلیمان (حضرت داود)
۸۳	دوازده فضیلت حضرت داود علی‌ه‌السلام
۸۴	هم‌صدایی و هم‌نوایی کوه‌ها
۸۵	آزمایش الاهی
۸۸	۲- عظمت و اقتدار حضرت سلیمان
۱۰۲	ذکر مواهب و عطایای الاهی به حضرت سلیمان
۱۰۲	یادآوری
۱۰۳	۳- بلقیس، ملکه‌ی سبا (یمن)
۱۰۷	یادآوری
۱۰۷	ویژگی‌ها و شخصیت بلقیس
۱۱۳	۴- موران و شگفتی‌هایشان
۱۱۶	اینک متن آیات
۱۱۸	نکاتی از گفت‌وگو
۱۲۱	پیام‌ها
۱۲۳	موران و تحقیقات زیست‌شناسی
۱۲۵	جابه‌جایی و نقل مکان
۱۲۶	خانه‌سازی و مهارت
۱۲۷	قدردانی از زحمات
۱۲۸	ارتش و جنگ‌های مورچگان
۱۳۰	کشاورزی
۱۳۱	نوع دیگر خانه‌سازی و کشاورزی
۱۳۲	چند نکته‌ی مرتبط با کشاورزی

- ۱۳۳ نساجی و بافندگی
- ۱۳۴ چند نکته‌ی قابل تعمق
- ۱۳۶ ۵- موریانه و شگفتی‌های آن
- ۱۴۰ تذکر و یادآوری
- ۱۴۱ تحقیقات زیست‌شناسی
- ۱۴۳ موارد شگفت‌انگیز دیگر
- ۱۴۴ موردی دیگر
- ۱۴۴ شهرسازی
- ۱۴۵ انواع مختلف موریانه‌ی یک شهر
- ۱۴۶ تهیه‌ی آذوقه‌ی شبانه
- ۱۴۶ شجاعت و نبرد
- ۱۴۷ استحکام بنا و انضباط
- ۱۴۷ آرایش نظامی و نمودی فرمان‌دهی
- ۱۵۰ عفونت‌زدایی و میکروب‌کشی
- ۱۵۰ تهیه‌ی آب و نظافت
- ۱۵۲ هدهد (شانه به سر) و توانایی‌هایش
- ۱۵۲ متن آیات و ترجمه‌ی آنها
- ۱۵۴ بحث‌های تفسیری
- ۱۵۶ ضعیف شمردن
- ۱۵۸ توانایی خاص هدهد
- ۱۵۹ توجه به چند نکته
- ۱۶۲ مأموریت‌دادن به هدهد
- ۱۶۴ مشکلات رساندن نامه
- ۱۶۵ نتیجه‌گیری و برداشت پیام‌ها

مقدمه

با لطف و عنایت حضرت حق سالیان متمادی است که به طور منظم و مستمر توفیق تلاوت قرآن دارم و به دفعات، ضمن برخورد با این آیه‌ی شریفه:

﴿حَتَّىٰ إِذَا أَتَوْا عَلَىٰ وَادِي النَّمْلِ قَالَتْ نَمْلَةٌ: يَا أَيُّهَا النَّمْلُ،
ادْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمَانُ وَ جُنُودُهُ وَ هُمْ
لَا يَشْعُرُونَ.﴾^۱

«تا وقتی که به وادی مورچگان رسیدند، مورچه‌ای گفت: ای مورچگان، به لانه‌های خود بروید تا سلیمان و سپاهیان‌ش در حالت غفلت و عدم شعور، شما را پایمال نکنند.»

ذهنم به خود مشغول می‌شود: نگاه عمومی مورچه را حشره‌ای ضعیف و ناتوان می‌داند و حتی در شعر و ادب فارسی مورچه‌آزاری را مذموم می‌شمارد و این بی‌تردید، از دل سوزی مفرط ناشی از برداشت ضعیف و ناتوانی مورچه سرچشمه می‌گیرد.

حکیم ابوالقاسم فردوسی شاعر بلندآوازه‌ی ایران می‌فرماید:

میازار موری که دانه‌کش است

که جان دارد و جان شیرین خوش است

و سعدی آن را تضمین می‌کند:

چه خوش‌گفت فردوسی پاک‌زاد

که رحمت بر آن تربت پاک باد

«میازار موری که دانه‌کش است»

که جان دارد و جان شیرین خوش است»

دغدغه‌های ذهنی‌ام از آن‌جا ناشی می‌شود که مورچه‌ای از مورچگان، با ذکر نام حضرت سلیمان، قدرت تشخیص و شناخت خود را عرضه می‌کند و در سایه‌ی چنین شناخت آگاهانه، تدبیر خود را به کار می‌گیرد و به یقین مورچگان فرمان می‌دهد به لانه‌های خود بازگردند تا زیر پاهای لشکریان سلیمان نابود نشوند.

از نظر دیگر باید توجه داشت، چرا خداوند متعال سوره‌ای با ۹۳ آیه، به نام نمل (مورچه) نازل می‌فرماید.

آیا نباید به عمق مطلب اندیشید و سر به جیب تفکر فرو برد که چرا خداوند چنین سوره‌ای نازل می‌کند و چرا چنین بیان شگرفی را در این آیه‌ی شریفه به ما ارائه می‌فرماید؟

از این‌رو، برای پی‌بردن به عمق مطلب، به تفاسیر متعدد مراجعه کردم تا پاسخ سؤال را دریابم؛ لکن نه تنها جوابم را نمی‌یافتم، بلکه به ابعاد کنجکاوی و دغدغه‌های آن افزوده می‌شد و به نکات جدیدی می‌رسیدم که گویای عظمت خلقت الهی در ارتباط با این حشره‌ی به‌ظاهر کوچک، ضعیف و ناچیز بود و دریچه‌های جدیدی از آن به

رویم گشوده می‌شد. ناگزیر از بحث‌های تفسیری به مطالعات زیستی و کتاب‌های علوم روی آوردم و به نتایج شگفتی دست یافتم که به موجب آن، مقدمات بحث‌های مبسوط و مشروحی - که درک و فهم آیه‌ی شریفه را با جامعیت فراهم می‌سازد - مهیا گردید.

همین امر موجب شد با سیری در قرآن کریم به نکات جدیدی توجه شود:

بزرگ‌ترین سوره‌ی قرآن، بقره (گاو ماده) و حدود ۲/۵ جزء، سوره‌ی نحل (زنبور) با ۱۲۸ آیه، سوره‌ی نمل (مورچه) با ۹۳ آیه و سوره‌ی عنکبوت با ۶۹ آیه و علاوه بر آن‌ها در بسیاری از آیات قرآن، حیوانات و حشرات به عنوان آیات الاهی به انسان معرفی شده‌اند. از این رو، با حول و قوه‌ی الاهی در دو قسمت، مباحث قابل تعمقی مطرح می‌شود و مورد بحث قرار می‌گیرد.

قسمت اول به سوره‌ها و آیات مربوط به حیوانات پرنندگان و حشرات و شگفتی‌های پنهان مورد اشاره‌ی قرآن کریم می‌پردازد. قسمت دوم نیز به آیه‌ی مورد نظر در سوره‌ی نمل و سایر آیات آن و شخصیت فردی حضرت سلیمان و خاندان آن حضرت اختصاص می‌یابد.

از آن جا که انگیزه‌ی اصلی در تدوین این رساله، سوره‌ی نمل بوده و در حین بررسی‌های مقدماتی به شگفتی‌های غیر قابل تردید در سوره‌ها و آیات متعدد دیگر دست یافتم، لذا تلاش شده است تا مباحث جالب توجهی - که اذهان کنجکاو و جست‌وجوگر نسل جدید را پاسخ‌گو باشد - ارائه گردد.